

שעל אלו הלוגין שהפריש חלו התרומה והמעשר, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה ורבי שמעון אוסרין, כי "אין 11-ב ברירה", ולא יתברר כשיפריש אחר זמן, כי מה שהפריש הוא זה שנעשה תרומה מתחילה, ולפיכך אסור לשתות שמא על לוג אחר חלה התרומה, ונמצא זה שותה תרומה. (210)

אלמא סבר רבי יהודה "אין ברירה".

ודחינן לה: ממאי דטעמיה דרבי יהודה: משום דקסבר "אין ברירה" –

דילמא שאני התם כלומר: דילמא התם טעם אחר הוא: וכדקתני טעמא:

11-א הרי הן מעכשיו תרומה גדולה – עשרה לוגין, כלומר: עשירית מן השיריים שלאחר התרומה, שהוא קרוב לעשרה לוגין [תוספות] (208) שאפריש לאחר זמן –

הרי הם מעכשיו מעשר ראשון, וקרוב לתשעה לוגין [עשירית מן הנותר לאחר התרומה והמעשר] יהיו מעכשיו מעשר שני –

ומיחל [מחלל] (209) את המעשר שני שקרא עליו שם על מעות, הואיל ודבר זה יכול לתקן מיד –

ושותה מיד ומשאיר כדי התרומה והמעשר הראשון – שקרא עליהן שם – שאין שותה אותן, ולאחר זמן יפריש התרומה והמעשר, ואמרינן: הוברר הדבר למפרע

ומבואר, שלא עלה על דעת התוספות לחוש שמא הפריש תרומה ומעשר ראשון ולא מעשר שני; שאם היינו חוששין לזה, היה צריך להפריש עשרה לוגין למעשר שני, וצ"ב.

209. נתבאר על פי רש"י; אבל תוספות בעירובין לו א, הקשו עליו, ופירשו: "מיחל" כמו "מתחיל" לשתות מיד; ולדעת רבינו תם שם: "מיחל" כמו "מוהל" כלומר: מוזג יינו במים ושותה, וכמו "סבאך מהול במים".

210. כן היא שיטת רש"י בחולין יד א; וכן היא משמעות לשון רש"י כאן; וכן הם דברי מהר"י בתוספות ערובין לו ב ד"ה אלא.

ויש אומרים: כי למאן דאמר "אין ברירה", אין התרומה חלה מעיקרא, והרי זה שותה טבל, תוספות שם קודם דברי מהר"י; וכן היא משמעות לשון רש"י שם, ד"ה רבי יוסי אומר.

208. א. ובתוספות ישנים פירשו עוד, שיעשה מאה מידות קטנות כל אחת 0.98 לוג, ויקח עשרה מידות למעשר ראשון ותשעה למעשר שני, וזהו שאמרו "עשרה" ו"תשעה".

ב. וכתבו עוד בתוספות ובתוספות ישנים [והמדקדק בדבריהם היטב, ימצא, כי יש חילוק בין דברי התוספות לדברי הת"י; וראה תמיהת ה"שפת אמת" על התוספות]:

אין לפרש, שחוששים אנו שמא חשב הכותי לשתות מן היין בעצמו והפריש הכותי תרומה [שהרי אינו חשוד אלא להכשיל אחרים, אבל לעצמו זהיר הוא], אלא שלא הפריש מעשר, ונמצא, כי אף התרומה שביד הכהן הרי היא טבולה למעשר, ולפיכך צריך עשרה לוגין שלמים למעשר ראשון, ותשעה לוגין שלמים למעשר שני, כדי להתיר אף את התרומה שביד הכהן; זה אינו, כי אין לחוש שיתקן הכותי את הטבל ולא יתקנו לגמרי, ואם הפריש תרומה, הרי שמן הסתם הפריש גם מעשר.